

Zamiast wstępu – o stowarzyszaniu się i zakładaniu stowarzyszeń.

Pomysł i stwierdzenie „stowarzyszymy się” jest łatwe do wypowiedzenia. Procedury rejestracji stowarzyszenia też nie są zbyt skomplikowane, jest bardzo dużo źródeł, które podpowiadają jak to zrobić. Musimy jednak odpowiedzieć sobie na pytanie po co, co to w ogóle jest stowarzyszenie, jaki ma cel, co powoduje, że grupa ludzi chce się zrzeszyć? Jakie obowiązki są w stanie wziąć na siebie członkowie stowarzyszenia? Ile są w stanie poświęcić własnego czasu, środków, umiejętności i cierpliwości dla realizacji swoich celów? Jaka jest wreszcie misja powoływanego stowarzyszenia, a w związku z tym misja wszystkich jego członków?

Stowarzyszenie jest organizacją „pożytku publicznego” czyli spełnia funkcje publiczne w zakresie przedmiotu działania gdzie inicjatywy podejmowane są kolegiąlnie przez jego organy (zarząd komisja rewizyjna) i realizowane za pośrednictwem członków stowarzyszenia. Co więcej, członkowie stowarzyszenia za swoje działania na rzecz dobra wspólnego nie mogą oczekiwać wynagrodzenia, zadośćuczynienia lub korzyści innych niż uznanie w oczach tych, którym stowarzyszenie służy.

Jak już odpowiedzieliście sobie na te pytania, w tym trochę przydlugim wstępie, to do roboty!

Teraz będzie nudnie bo trzeba przytoczyć trochę przepisów.

Działalność stowarzyszeń regulują przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2019 r. poz. 713, z 2020 r. poz. 695, 1086) oraz między innymi ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Rozróżniamy dwa rodzaje stowarzyszeń, rejestrowe i zwykłe.

Stowarzyszenie zwykłe.

Stowarzyszenie zwykłe często mylone jest ze stowarzyszeniami zarejestrowanymi w Krajowym Rejestrze Sądowym. Ma ono prostszą strukturę organizacyjną i nie posiada osobowości prawnej.

Założenie stowarzyszenia zwykłego jest prostsze niż utworzenie stowarzyszenia zarejestrowanego w KRS. By je powołać wystarczą trzy osoby pełnoletnie, posiadające obywatelstwo polskie i niepozbawione praw publicznych.

Osoby zakładające stowarzyszenie decydują o jego nazwie i celach działalności, określają siedzibę stowarzyszenia i teren jego działania, zasady nabywania i utraty członkostwa, dokonywania zmian w regulaminie i zasady rozwiązania się stowarzyszenia zwykłego. Wybierają także swojego przedstawiciela albo zarząd, który będzie uprawniony do reprezentowania założycieli wobec urzędu. Wszystkie te zasady określają w **regulaminie działalności stowarzyszenia**, który stanowi najważniejszy dokument stowarzyszenia zwykłego i pełni taką rolę, jak statut w stowarzyszeniu zarejestrowanym. Składają wniosek o rejestrację w ewidencji stowarzyszeń zwykłych.

Jak założyć stowarzyszenie zwykłe?

Założyciele czyli co najmniej 3 osoby zbierają się na protokółowanym spotkaniu i decydują o:

- założeniu stowarzyszenia zwykłego
- przyjęciu regulaminu
- wyborze przedstawiciela albo zarządu

Dodatkowo jeśli członkowie chcą mają możliwość wyboru komisji rewizyjnej. Warunkiem jest określenie zasad jej wyboru oraz kompetencji w regulaminie stowarzyszenia zwykłego.

Na spotkaniu założyciele podpisują się także na liście członków założycieli. Musi ona zawierać: imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania PESEL oraz własnoręczny podpis. Dobrze, by na początku listy było oświadczenie o spełnianiu warunków ustawowych przez poszczególnych członków (osoba fizyczna, niepozbawiona praw publicznych). Lista założycieli jest załącznikiem do wniosku o rejestrację stowarzyszenia.

Stowarzyszenie zwykle rejestruje się w ewidencji stowarzyszeń zwykłych prowadzonej przez starostę powiatu/ Prezydenta miasta/ na terenie, którego mieści się siedziba stowarzyszenia zwykłego. Najczęściej sprawami wpisu do ewidencji zajmuje się Wydział Spraw Obywatelskich, Wydział Spraw Społecznych czy Wydział Organizacyjno-Prawny.

Wszystkie dokumenty muszą być złożone w oryginale w jednym egzemplarzu i podpisane przez wybranego przedstawiciela albo wszystkich członków zarządu, o ile taki zostanie powołany.

Do urzędu składamy;

- **wniosek o wpisanie do ewidencji stowarzyszeń** zawierający datę jego sporządzenia, nazwę urzędu, do którego jest kierowany (starosty lub urzędu miasta), adres siedziby stowarzyszenia, podpis przedstawiciela albo wszystkich członków zarządu. Część urzędów przygotowuje gotowy wzór wniosku.
- **regulamin działalności** (dostępny wzory można znaleźć w internecie)
- **protokół z zebrania założycielskiego** z informacjami o założeniu stowarzyszenia zwykłego, przyjęciu regulaminu działalności, o wyborze przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie albo wyborze zarządu stowarzyszenia zwykłego. W praktyce najlepiej, by decyzje te miały postać uchwał. Jeśli w zebraniu założycielskim bierze udział więcej osób niż minimalna 3 warto rozważyć wybór przewodniczącego i protokolanta, którzy będą podpisywali zarówno protokół jak i załączone do niego uchwały. W przypadku braku wskazania takich osób warto by dokumenty podpisały wszyscy uczestnicy spotkania.
- **listę założycieli** zawierającą ich imiona i nazwiska, daty i miejsca urodzenia, adresy zamieszkania, PESEL, własnoręczne podpisy.
- **dane przedstawiciela** albo **członków zarządu** - imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL
- **adres siedziby**

Dodatkowo jeśli zgodnie z regulaminem stowarzyszenie zwykle wybiera organ kontroli, wewnętrznej (komisje rewizyjną) to podaje także dane członków tego organu - imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL.

Złożenie wniosku o wpis do ewidencji stowarzyszeń zwykłych oraz sam wpis są bezpłatne.

Starosta /Prezydent miasta/ jeśli nie ma uwag i zastrzeżeń wobec celu powstania stowarzyszenia ani wobec złożonych dokumentów, wpisuje stowarzyszenie zwykle do ewidencji u w ciągu 7 dni od terminu wpłynięcia dokumentów. Z chwilą wpisu do ewidencji, stowarzyszenie rozpoczyna swoją działalność.

Obowiązki.

Stowarzyszenie zwykle, podobnie jak organizacja zarejestrowana w KRS, musi uzyskać numery REGON (Główny Urząd Statystyczny) i NIP (Urząd Skarbowy).

W przypadku założenia konta bankowego, stowarzyszenie ma obowiązek powiadomić o tym fakcie właściwy urząd skarbowy.

Stowarzyszenie zwykle obowiązują te same wymogi w zakresie sprawozdawczości co stowarzyszenie zarejestrowane w KRS. Oznacza to, że stowarzyszenia zwykle muszą prowadzić bieżącą księgowość, a także sporządzać roczne sprawozdanie finansowe ze swojej działalności i składać je do właściwego urzędu skarbowego wraz z roczną deklaracją CIT-8.

Stowarzyszenie rejestrowe (posiadające osobowość prawną)

Zebranie założycielskie.

W zebraniu założycielskim musi wziąć udział co najmniej 7 osób. Staną się one członkami założycielami danego stowarzyszenia. Stowarzyszenia mogą tworzyć obywatele polscy, mający pełną zdolność do czynności prawnych (osoby, które ukończyły 18 lat i nie są ubezwłasnowolnione) i nie pozbawieni praw publicznych.

Żeby sprawnie przeprowadzić zebranie należy wcześniej ustalić różne szczegóły organizacyjne takie jak znaleźć osobę, która sprawnie poprowadzi zebranie, a także osobę, która spisze protokół z zebrania i przygotuje niezbędne dokumenty.

Przed zebraniem założycielskim przygotowujemy:

1. Projekt statutu (do ściągnięcia z netu)

2. Dokumenty:

a. Listę członków założycieli z danymi: imię i nazwisko; data i miejsce urodzenia; miejsce zamieszkania, własnoręczny podpis. Listę możemy mieć od razu pełną lub możemy ją uzupełnić o brakujące informacje przed zebraniem lub w trakcie zebrania. Wygodnie jest, jeśli ta sama lista zawiera także oświadczenie członków założycieli o: posiadaniu obywatelstwa polskiego, pełnej zdolności czynności prawnych i pełni praw obywatelskich.

Listę trzeba przygotować w trzech egzemplarzach; dwa zostaną złożone do KRS, trzeci zostanie w dokumentacji organizacji. Uczestnicy zebrania podpisują wszystkie egzemplarze.

b. Teksty uchwał, które muszą być podjęte w trakcie zebrania (do ściągnięcia z netu):

- uchwała o powołaniu stowarzyszenia - uchwała nr 1;
- uchwała o przyjęciu statutu - uchwała nr 2;
- uchwała o wyborze zarządu - uchwała nr 3;
- uchwała o wyborze komisji rewizyjnej - uchwała nr 4.

Rejestracja stowarzyszenia.

Stowarzyszenie rejestrujemy w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS).

Rejestracja nowego stowarzyszenia jest wolna od opłat sądowych.

Wszystkie składane do KRS dokumenty muszą być oryginałami albo kopiami potwierdzonymi przez notariusza. Nowe stowarzyszenie musi pamiętać o złożeniu dwóch oryginalnych kompletów dokumentów (statut, protokół z zebrania założycielskiego, uchwały, lista założycieli), ponieważ jeden komplet w celach informacyjnych jest przesyłany (przez KRS) do organu nadzorującego działalność stowarzyszenia, czyli do właściwego starosty powiatu (lub prezydenta miasta na prawach powiatu).

Wniosek o rejestrację stowarzyszenia w KRS składa się na urzędowych formularzach:

- KRS-W20 – formularz podstawowy, służący do zgłoszenia stowarzyszenia – jego nazwy, siedziby itd.,
- KRS-WK – służy do zgłoszenia osób wchodzących w skład zarządu (na jednym formularzu KRS-WK możemy wpisać dane dwóch osób, zatem jeśli do zarządu wybraliśmy np. cztery osoby to wypełniamy dwa takie formularze dla zarządu),
- KRS-WK – służy do zgłoszenia osób wchodzących w skład komisji rewizyjnej (na jednym formularzu KRS-WK możemy wpisać dane dwóch osób, zatem jeśli do komisji rewizyjnej wybraliśmy np. trzy osoby to wypełniamy dwa takie formularze dla komisji),
- KRS-WM – służy do zgłoszenia zakresu działalności gospodarczej i wpisania, tym samym, stowarzyszenia do rejestru przedsiębiorców; składamy go tylko wtedy, gdy organizacja chce rozpocząć tę działalność od razu po zarejestrowaniu w rejestrze stowarzyszeń (w statucie muszą być stosowne zapisy na temat działalności gospodarczej).

Wszystkie składane formularze muszą być podpisane przez cały zarząd stowarzyszenia.

Do wniosku o rejestrację w KRS stowarzyszenia załączamy:

- statut stowarzyszenia – dwa egzemplarze, podpisane przez zarząd stowarzyszenia
- protokół z zebrania założycielskiego – dwa egzemplarze, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza/ protokolanta zebrania

- listę członków założycieli (zawierającą imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, własnoręczny podpis. Uwaga! W nagłówku listy warto dodać informację, że wszyscy członkowie założyciele spełniają warunki wymienione w ustawie, w ten sposób osoby podpisujące się na liście składają jednocześnie oświadczenie o spełnianiu warunków ustawy) – dwa egzemplarze
- podjęte na zebraniu uchwały – wszystkie w dwóch egzemplarzach, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza/ protokolanta zebrania (uchwały: o powołaniu stowarzyszenia, o przyjęciu statutu, uchwałę o wyborze zarządu i uchwałę o wyborze komisji rewizyjnej)
- oświadczenia członków zarządu o ich adresach do doręczeń - każdy członek zarządu składa oświadczenie o swoim adresie pod który można dostarczać korespondencję. Informacje te mają ułatwić sądowi kontakt z podmiotami zarejestrowanymi w KRS. Adresy te nie będą widoczne w danych rejestrowych, ale będą się znajdowały w dokumentach, które zbiera sąd.

Stowarzyszenie, które jednocześnie rejestruje działalność gospodarczą, dodatkowo załącza:

- dowód dokonania opłaty za wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców
- dowód dokonania opłaty za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Po uzyskaniu wpisu w KRS, stowarzyszenie otrzymuje numery **REGON i NIP**.

Po uzyskaniu wpisu w KRS, organizacja w ciągu 21 dni, powinna złożyć do Urzędu Skarbowego właściwego dla jej siedziby, formularz z danymi uzupełniającymi – NIP-8. Te dane uzupełniające to min.:

- miejsce przechowywania dokumentacji rachunkowej,
- wykaz rachunków bankowych,
- data powstania obowiązku płacenia składek,
- data wyrejestrowania z ubezpieczenia ostatniej osoby, za którą płatnik ma obowiązek składania dokumentów ubezpieczeniowych,
- przeważający rodzaj działalności statutowej (według PKD).

Co daje zarejestrowanie stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sadowym

Zarejestrowane stowarzyszenie zyskuje osobowość prawną, co daje między innymi prawo do uczestnictwa w kształtowaniu polityki lokalnej oraz prawo do starania się o pieniądze publiczne i prywatne na realizację swoich i działań, a także możliwość korzystania z pomocy wolontariuszy.

Zarejestrowanie organizacji pozarządowej przede wszystkim sprawia, że uzyskujemy osobowość prawną, co daje nam prawo m.in. do:

- „realizacji zadań publicznych”, czyli realizowania projektów, które służą dobru społecznemu, i które są w całości lub częściowo finansowane z pieniędzy publicznych samorządowych i rządowych
- starania się dofinansowanie swoich działań (projektów) w innych konkursach dotacyjnych lub grantowych (np. ze środków europejskich, od fundacji prywatnych)
- otrzymywania darowizn od osób prywatnych i firm, które mogą odliczyć to sobie od podstawy opodatkowania
- zwolnienia z płacenia podatku dochodowego – w określonych zakresach
- prawo do tworzenia reprezentacji danej grupy czy społeczności, np. bycia członkiem federacji
- prawo do uczestniczenia w kształtowaniu polityki lokalnej poprzez konsultowania aktów prawnych, w tym aktów prawa lokalnego w określonych zakresach, np. miejscowych planów rozwoju, programów współpracy z organizacjami pozarządowymi i innych dokumentów dotyczących spraw społecznych
- korzystania z pomocy wolontariuszy
- prowadzenia tzw. odpłatnej działalności pożytku publicznego, co – bez zarejestrowania się jako przedsiębiorca, tj. bez zarejestrowania działalności gospodarczej – umożliwia, na określonych warunkach, sprzedaż usług i towarów
- prowadzenia działalności gospodarczej (po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców)
- zatrudniania pracowników
- starania się o status OPP, który daje prawo do ubiegania się o 1% podatku dochodowego, płaconego osoby prywatne
- w wielu samorządach: korzystania z różnych przywilejów: np. bezpłatnych szkoleń, doradztwa, preferencyjnych stawek za wynajem lokali, wsparcia technicznego.

Opracowanie, jak założyć stowarzyszenie przygotował i przetestował na własnej skórze Stanisław Dudziec, prezes Ostrołęckiego Stowarzyszenia Eksploracyjnego. Członek PZE.